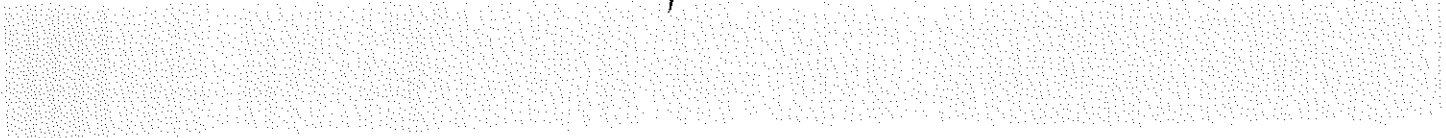


Dnr 10 BUN324-2, 026



Utvärdering av elevhälsan i Piteå

Utvärdering av elevhälsan i Piteå kommun för år 2011

December 2011

LOTTA LINDGREN

UPPDRAGET

Barn- och utbildningsnämnden och Elisabeth Fjällström, barn- och utbildningsförvaltningen beställer en utvärdering över hur elevhälsan fungerar idag utifrån skolsköterskors, kurators, rektorers och verksamhetschefens perspektiv.

GENOMFÖRANDE

Jag har träffat skolsköterskor, kuratorer och tre rektorsteam var för sig i en lokal där vi kunnat sitta ostörda. Jag har också haft samtal med verksamhetschefen för elevhälsan. Det fanns ett stort engagemang hos samtliga som deltog. Vi samtalade utifrån frågeställningarna;

1. Hur fungerar elevhälsan i nuläget?
2. Finns det skäl för en organisationsförändring?

På frågan kring hur elevhälsan fungerar så är alla överens om att det fungerar betydligt bättre idag än för 1 år sen både utifrån elevhälsans personal och från rektorernas perspektiv. Man beskriver bättre ordning och tydligare struktur och alla är överens om att det behövs en egen verksamhetschef (VC) för elevhälsan. Ingen rektor vill vara chef över elevhälsan däremot vill man ha en öppen diskussion kring svårigheter, behov och sådant man upplever fungerar mindre bra idag. Det handlar främst om kuratorernas arbetsuppgifter men också om RC och skolsköterskornas arbetssituation.

Man upplever att VC:n har god kännedom om elevhälsan, är bra på att vara i dialog, att det är viktigt att hon är rektor då hon förstår skolans verksamhet och talar samma språk som övriga rektorer. Hennes personal upplever att de har fått en chef som lyssnar och tar beslut vilket har skapat större lugn.

Både skolsköterskor och kuratorer är helt överens om att de behöver en egen chef av flera skäl:

- man behöver arbetskamrater med samma kompetens och gemenskap då det handlar om ensamarbete
- för att stå fri i sin profession och kunna lyfta fram obehagliga frågeställningar
- kuratorernas arbete är strukturlöst och de är därför i behov av egen chef som håller ihop verksamheten
- skolsköterskorna styrs av helt andra lagar som är svårt för varje rektor att sätta sig in i
- för att kunna arbeta med att skapa en likvärdig elevhälsa över hela kommunen
- det är tryggt ha en egen chef som förstår verksamheten och som står upp för gruppen
- VC:n tar upp övergripande frågor med rektorerna vilket gör att alla får samma information
- samordnad kvalitetsutveckling och uppdatering av styrdokument och reglementen

Kuratorerna berättar:

Gruppen beskriver arbetsuppgifter som spretar, att det i skolan inte finns något stopp och ingen hjälp till att sortera. Man upplever att finns stora behov från skolans sida som man inte hinner med då man ansvarar för mellan 850-1200 elever/heltid. De måste också förhålla sig till 3-5 rektorer/heltid, rektorer som ibland drar åt olika håll samt all personal som finns i dessa team.

Man har stort ansvar för nätverkande mellan skolan, BUP och socialförvaltningen utan verkligt mandat parallellt med ett ansvar för barn mellan 1-16 år vilket gör det svårt att bli duktig på allt.

Kuratorerna har ingen akutverksamhet men arbetar med konsultation och rådgivning till personal, rektorer och vårdnadshavare. Man arbetar också med elevärenden, sociala utredningar, externa kontakter – möten, motivation, anmälningar, elevgrupper, krisarbete, skilda världar, mobbningsteam, arbetsmiljö för elever, elevhälsoteam. En av deras svårigheter ligger i att kunna säga nej, särskilt för de som är nya i jobbet. Det finns önskemål från rektorer att de ska vara ute bland elever i skolan bl.a. på Uppis något man starkt ifrågasätter då det inte ingår i deras professionalism. Däremot funderar man på om man arbetar med rätt saker och det finns behov av tydligare beskrivning av uppdraget.

Skolsköterskorna berättar:

Mycket har blivit mer positivt men fortfarande är det svårt att prioritera och hinna med. Flyktingbarn, kärleksbarn och barn med olika sjukdomar kräver alltmer arbete i form av samarbete mellan rektor, vårdcentraler, socialtjänsten och RC där skolsköterskan blir spindeln i nätet.

Man upplever sköterskebemanning på skolorna som problematisk med plottriga tjänster. Vissa småskolor drabbas ständigt av nya skolsköterskor. De börjar och slutar pga. för stora områden och för många skolor med långa resor. Det går inte att göra ett bra jobb och det blir bristande arbetsmiljö.

Den nya skollagen ställer ökade krav på förebyggande arbete och hälsoinsatser och även tid för uppföljning av detta. Man ser också större behov av kartläggning av barns sömn- och kostvanor samt sociala förhållanden. Detta saknar man tid för i nuläget.

Man upplever att MAS-rollen fortfarande är otydlig och att man saknar riktlinjer från henne i flera frågor.

Rektorerna berättar:

En verksamhetschef för elevhälsan är nödvändig då ingen rektor skulle orka sätta sig in i skolsköterskornas lagar och riktlinjer. De föreslår att även SYV kan ingå där, då de också arbetar utanför pedagogiken.

På många ställen fungerar elevhälsan bra men man menar att det övervägande är en personfråga snarare än en funktion samt att sköterskornas och kuratorernas stora områden bidrar till svårigheterna.

De flesta beskriver att de är nöjda med **skolsköterskornas** arbete främst på de stora skolorna. På de mindre upplever man att de är flyktiga med många byten och ingen kontakt. Man önskar mer fasta vikarier då deras arbete bygger på personkännedom. Ser hälsosamtalen som en tillgång men upplever att vaccinationer tar mycket tid av skolsköterskan. Undrar om det verkligen är en skoluppgift.

Det finns ett stort behov av förebyggande arbete i mellanstadiet kring sex och samlevnad där skolsköterskans kompetens skulle behövas.

Resurs Centrum upplevs som en resurs för vissa rektorer bl.a uppskattar man att de arbetar tillsammans med socialförvaltningen. Många är dock kritiska till den hjälp man får av flera skäl:

- åtgärdsprogram följs inte upp
- förslag på åtgärder ligger ofta på för "låg nivå" dvs. sådant som skolan redan provat
- man saknar konkret arbete i klass eller med barn, det ges mest handledning

- frågor bollas ofta tillbaka till pedagoger vilket skapar frustrationer
 - lång väntan när man äntligen fått med föräldrarna på tåget
- Man behövs diskussion kring vad RC kan ge och vad skolan behöver.

Parallellt med detta har man också funderingar kring hur mycket som ska utredas.

- Vad är normalt och vad ska skolan lära sig hantera?
- Kan vi lägga resurser på struktur- och miljöförändring istället?

En barnutredning visar bara på läget just nu och utredningar baserade på pengar är diagnosdrivande. Skulden läggs på barnet när det kanske är pedagogen/skolan som behöver förändras. Kan man istället skapa en miljö som håller för dessa barn där förhållningssättet är viktigt? Det krävs team som hjälper till med de svåraste eleverna för att man behöver bli duktigare inne i klasserna. Detta handlar om behov av ideologidiskussioner.

Det finns också önskemål om en psykologtjänst för skolan och istället att plocka bort en personal på RC. Utredningar fungerar bra med inhyrda psykologer men de känner inte barnet, skolan och sammanhanget. Man behöver en psykolog man kan vända sig till i knepiga frågor, få handledning av och dessutom behöver allt fler elever professionella samtal, speciellt på högstadiet.

Den fråga som engagerade rektorerna mest var **kuratorernas** arbete. På vissa skolor fungerar det mycket bra och på andra inte alls och att det många gånger är en personfråga. Man beskriver:

- att kuratorsuppdraget är otydligt
- man inte vet vad som ingår i kuratorns arbetsuppgifter och vad man kan beställa
- de inte finns tillgängliga när man mest behöver dem
- man saknar kunskap om hur de prioriterar
- man upplever också att de själva avgör vad de ska ta på sig och att de ofta säger nej
- vid akuta frågeställningar är de redan bokade och man hänvisas till deras chef som ska prioritera
- kuratorsrollen är idag mer en personfråga än en funktionsfråga, rektorerna ser att de tolkar sitt uppdrag olika beroende på intresse och personlighet

- Man önskar större lyhördhet från kuratorns sida kring skolans behov speciellt med tanke på det ansvar som idag ligger på varje rektor.
- Idag upplever man att de mest ägnar sig åt föräldrasamtal, konsultationer och möten.
- Man saknar de i personalrummet, ute i skolan för att knyta kontakter med eleverna och framför allt deras kompetens i klasserna.
- Eftersom resurserna är begränsade undrar man om det är rätt att lägga så mycket resurser på enskilda elever/familjer.
- Enskilda elevers problem skulle kunna lösas genom att jobba med klassen men man upplever att grupp inte prioriteras av kuratorerna.
- Man undrar om det är rätt att det går åt så mycket skolresurser till föräldrar.
- Man pekar också på att kuratorsresurserna är för små samtidigt som ungdomar mår allt sämre.

Man anser att det behövs mer kuratorsstöd för både barn, föräldrar och personal. Man menar att det behövs en öppen genomgripande diskussion om kuratorns arbetsuppgifter för att tydliggöra uppdraget, dra upp gemensamma riktlinjer för att kunna använda deras kompetens på bästa sätt och för att skapa en likvärdig insats för alla barn.

Verksamhetschefen berättar:

VC:n ser stora möjligheter att fortsätta utveckla elevhälsan. Upplever att man idag är ett tydligare VI med god struktur och dialog. Organisationen fungerar bra och hon ser sin uppgift som att vara brobyggare mellan elevhälsan och rektorerna. Upplever en välfungerande organisation som bara är i början av sin utveckling och att det krävs ett tydligt ledarskap för att hålla ihop denna verksamhet. Ser behov av fortsatt dialog kring det medicinska ledningsansvaret.

VC:n ser fördelar med att ha en samlad elevhälsa i ett utvecklingsperspektiv främst verksamhetsmässigt när det gäller fortbildning, kompetensutveckling, arbetsbelastning och gemensamma träffar. Hon har satt sig in i skolsköterskornas alla föreskrifter och lagar och menar att det är för mycket för varje rektor att hantera. Ser dock behov av större inflytande hos rektorerna på här- och nu insatser.

En av de viktigaste frågorna just nu är behovet av kommunikation främst kring:

- elevhälsoproblem, mellan VC:n och rektorer, vilket områdesrektorerna behöver ta större ansvar för. Hittills har det funnits begränsad tid för detta.
- den nya skollagen då den kräver mer förebyggande arbete av elevhälsan än tidigare
- "personfrågor" och en del konflikter kring olika förväntningar framför allt om kuratorernas uppdrag.

SAMMANFATTNING

Sammanfattningsvis kan man säga att

- elevhälsan har fungerat betydligt bättre det senaste året sen den nya VC:n tillträdde
- samtliga som deltog i intervjuerna var eniga om att det behövs en egen verksamhetschef för elevhälsan även i fortsättningen
- det behövs en genomgripande öppen diskussion kring kuratorernas uppdrag
- det behövs mer utrymme för kommunikation mellan VC:n och rektorerna kring elevhälsoproblem
- det är nödvändigt att se över skolsköterskornas områden kopplat till resurser då det i dagsläget fungerar bristfälligt på flera ställen
- det krävs större öppenhet på de skolor där det inte fungerar i relationerna mellan rektor och elevhälsans personal